

٢٥٢

— ١٢
— ٥٥

~~X~~

٥	٥
٢	٢
١٩٤	١٩٤
٢٠٥	٢٠٥
٢	٢
١٥٧	١٥٧
<u>١١٢</u>	<u>١١٢</u>

٧	٧
٢٠	٢٠
١١	١١
٧	٧
<u>٥٥</u>	<u>٥٥</u>
٤٩	٤٩
<u>١٠١</u>	<u>١٠١</u>

~~Handwritten scribbles and faint text across the center of the pages.~~

33 2

دانستن این مطالب بر هر
فرد ایرانی لازم است

قانون اساسی و متمم آن

بالتصام

قانون انتخابات مجلس شورای ملی

از اشارات :

کتابخانه و چاپخانه اقبال

تهران - ۱۳۲۵

کتابخانه

از سندها در دسترس است

با تأییدات خداوند متعال

اکنون که جناب آقای دکتر کشاورز وزیر محترم فرهنگ دستور تدریس اصول قانون اساسی مملکتی را در دبیرستانها صادر فرمودند حقیقتاً جای بسی خرسندی برای تمام اهالی مملکت خصوصاً آزادیخواهان ودانش-پژوهان میباشد ودانستن اصول قانون اساسی همانطوری که شخص جناب آقای وزیر محترم فرهنگ این قسمت را مورد توجه قرار داده اند بر هر فرد ایرانی لازم است. لذا چون قانون اساسی کمیاب و در دسترس عموم نبود اینجانب بر آن شدم که اصول قانون اساسی مملکتی را بانضمام قانون انتخابات مجلس شورای ملی که آنها خود از دانستنیها و اساس حکومت ملی ما و استقلال دولت ایران است با کاغذ اعلا و چاپ نفیس و به قطع مطلوب طبع و توزیع نمایم تا همه هموطنان از مزایای قانونی آن بهره مند گردند.

جواد اقبال

بند اول

قسمت اول

فرمان مشروطیت

السلطان مظفر الدین شاه قاجار

جناب اشرف صدر اعظم: از آنجا که حضرت باری

تعالی جل شانه سر رشته ترقی و سعادت ممالک محروسه ایران را بکف کفایت ما سپرده و شخص همایون ما را حافظ حقوق قاطبه اهالی ایران و رعایای صدیق خودمان قرار داد لهذا در این موقع که رای و اراده همایون ما بدان تعلق گرفت که برای رفاهیت و امنیت قاطبه اهالی ایران و تشیید و تأیید مبانی دولت اصلاحات مقتضیه بمرو در دوائر دولتی و مملکتی بموقع اجرا گذارده شود چنان مصمم شدیم که مجلس شورای ملی از منتخبین شاهزادگان و علماء و قاجاریه و اعیان و اشراف و ملاکین و تجار و اصناف بانتخاب طبقات مرقومه در دارالخلافه طهران تشکیل و تنظیم شود که در مهام امور دولتی و مملکتی و مصالح عامه مشاوره و مذاقه لازم را بعمل آورده و به هیئت وزرای دولتخواه ما در اصلاحاتی که برای سعادت و خوشبختی ایران خواهد شد شد اعانت و کمک لازم را بنمایند و در کمال امنیت و اطمینان

عقاید خود را در خیر دولت و ملت و مصالح عامه و احتیاجات قاطبه اهالی مملکت بتوسط شخص اول دولت بعرض برساند که بصفحه همایونی موشح و بموقع اجرا گذارده شود بسیدی بی است که بموجب این دستخط مبارک نظامنامه و ترتیبات این مجلس و اسباب و لوازم تشکیل آن را موافق تصویب و امضای منتخبین از این تاریخ مرتب و مهیا خواهد نمود که بصفحه ملو کانه رسیده و بعون الله تعالی مجلس شورای مرقوم که نگهبان عدل ماست افتتاح و باصلاحات لازمه امور مملکت و اجرای قوانین شرع مقدس شروع نماید و نیز مقرر میداریم که سواد دستخط مبارک را اعلان و منتشر نمائید تا قاطبه اهالی از نیات حسنه ما که تماما راجع به ترقی دولت و ملت ایران است گماینیغی مطلع و مرفه الحال مشغول دعا گوئی دوام این دولت و این نعمت بی زوال باشند.

در قصر صاحب قرآنیه بتاریخ چهار دهم شهر جمادی الثانیه ۱۳۲۴ هجری در سال یازدهم سلطنت ما :

محل صحه همایونی

بند اول

قسمت دوم

قانون اساسی

بسم الله الرحمن الرحيم

آنکه مطابق فرمان معدلت بنیان همایونی مورخ چهارده جمادی الاخر ۱۳۲۴ از برای ترقی و سعادت ملک و ملت تشیید مبانی دولت و اجرای قوانین شرع حضرت ختمی مرتبت صلی الله علیه و آله امر بتاسیس مجلس شورای ملی فرمودیم و نظر بدان اصل اصیل که هر یک از افراد اهالی مملکت در تصویب و قطارت امور عموم علی قدر مراتبهم محق و سهیمند تشخیص و تعیین اعضای مجلس را بانتخاب ملت محول داشتیم اینک که مجلس شورای ملی بر طبق نیات مقدسه ما افتتاح شده است اصول و مواد نظامنامه اساسی شورای ملی را که مشتمل بوظائف و تکالیف مجلس مزبور و حدود روابط آن نسبت بادارات دولت است از قرار اصول ذیل مقرر میفرمائیم.

در تشکیل مجلس

اصل اول - مجلس شورای ملی بموجب فرمان معدلت بنیان مورخه چهاردهم جمادی الاخر ۱۳۲۴ مؤسس و مقرر است .

اصل دوم - مجلس شورای ملی نماینده قاطبه اهالی مملکت ایران است که در امور معاشی و سیاسی وطن خود مشارکت دارند .

اصل سوم - مجلس شورای ملی مرکب است از اعضای که در تهران و ایالات انتخاب میشوند و محل انعقاد آن در تهران است .

اصل چهارم - عده انتخاب شوندگان بموجب انتخاب نامه علیحده از برای تهران و ایالات فعلا یکصد و شصت و دو نفر معین شده است و بر حسب ضرورت عده مزبوره تزیاید تواند یافت الی دویست نفر .

اصل پنجم - منتخبین از برای دو سال تمام انتخاب میشوند و ابتداء این مدت از روزی است که منتخبین ولایات تماما در تهران حاضر خواهند شد . پس از انقضاء مدت دو سال باید نمایندگان مجدداً انتخاب شوند و مردم مختارند هر يك از منتخبین سابق را که بخواهند و از آنها راضی باشند دو باره انتخاب کنند .

اصل ششم - منتخبین طهران لدى الحضور حق انعقاد

مجلس را داشته مشغول مباحثه و مذاکره میشوند رأی ایشان در مدت غیبت منتخبین ولایات با کثرت مناط اعتبار و اجراء است .

اصل هفتم - در موقع شروع بمذاکرات باید اقلا دو

ثلث از اعضاء مجلس حاضر باشند و هنگام تحصیل رأی سه ربع از اعضاء باید حاضر بوده و اکثریت آراء وقتی حاصل میشود که بیش از نصف حضار مجلس رای بدهند .

اصل هشتم - مدت تعطیل و زمان اشتغال مجلس شورای ملی بر طبق نظامنامه داخلی مجلس به تشخیص خود مجلس است و پس از تعطیل تابستان باید مجلس از چهاردهم میزان که مطابق جشن افتتاح اول مجلس است مفتوح و مشغول کار شوند .

اصل نهم - مجلس شورای ملی در مواقع تعطیل فوق العاده منعقد تواند شد .

اصل دهم - در موقع افتتاح مجلس خطابه ای بحضور همایونی عرض کرده و جواب خطابه از طرف قرین الشرف ملوکانه سرافراز و مباهی میشود .

اصل یازدهم - اعضاء مجلس بدو که داخل مجلس میشوند باید بترتیب ذیل قسم خورده و قسم نامه را امضاء نمایند .

صورت قسم نامه

ما اشخاصی که در ذیل امضاء کرده ایم خداوند را بشهادت میطلبیم و بقرآن قسم یاد می کنیم مادام که حقوق مجلس و مجلسیان مطابق این نظامنامه محفوظ و مجری است تکالیفی را که بما رجوع شده است مهما امکن با کمال راستی و درستی و جد و جهد انجام بدهیم و نسبت باعلیه حضرت شاهنشاه متبوعه عادل مفتخ خودمان صدیق و راستگو باشیم و باساس سلطنت و حقوق ملت خیانت ننمائیم و هیچ منظوری نداشته باشیم جز فواید و مصالح دولت و ملت ایران.

اصل دوازدهم - بهیچ عنوان و بهیچ دستاویز کسی بدون اطلاع و تصویب مجلس شورای ملی حق ندارد متعرض اعضای آن بشود اگر احياناً یکی از اعضاء علناً مرتکب جنحه و جنایتی شود و در حین ارتکاب جنایت دستگیر گردد باز باید اجرای سیاست در باره او با استحضار مجلس باشد.

اصل سیزدهم - مذاکرات مجلس شورای ملی از برای آنکه نتیجه آنها بموقع اجرا گذارده تواند شد باید عامی باشد روزنامه نویس و تماشاچی مطابق نظامنامه داخلی مجلس حق حضور و استماع دارند بدون اینکه حق نطق داشته باشند تمام مذاکرات مجلس را روزنامه جات می توانند بطبع برسانند بدون تحریف و تغییر معنی تا عامه ناس از مباحث مذاکره و تفصیل گزارشات مطلع شوند.

هر کس صلاح اندیشی در نظر داشته باشد در روزنامه

عمومی بر نگارد تا هیچ امری از مورد برده و بر هیچ کس مستور نماند لهذا عموم روزنامه جات مادامی که مندرجات آنها مخل اصلی از اصول اساسیه دولت و ملت نباشد مجاز و مختارند که مطالب مفیده عام المنفعه را همچنان مذاکرات مجلس و صلاح اندیشی خلق را بر آن مذاکرات بطبع رسانیده منتشر نمایند و اگر کسی در روزنامه جات و مطبوعات بر خلاف آنچه ذکر شد و باغراض شخصی چیزی طبع نماید یا تهمت و افترا بزندانوانا مورد استنطاق و مجاکمه و مجازات خواهد شد.

اصل چهاردهم - مجلس شورای ملی بموجب نظامنامه علیحده موسوم به نظامنامه داخلی امور شخصی خود را از قبیل انتخاب رئیس و نواب رئیس و مششیان و سایر اجزاء و ترتیب مذاکرات و شعب و غیره منظم و مرتب خواهد کرد.

در وظائف مجلس و حدود و حقوق آن

اصل پانزدهم - مجلس شورای ملی حق دارد در عموم مسائل آنچه را صلاح ملک و ملت می داند پس از مذاکره و مذاقه از روی راستی و درستی عنوان کرده با رعایت اکثریت آراء در کمال امنیت و اطمینان با تصویب مجلس ثنا به توسط شخص اول دولت بعرض برساند که بصفحه همایونی موشح و بموقع اجرا گذارده شود.

اصل شانزدهم - کلیه قوانینی که برای تشیید مبنایی دولت و سلطنت و انتظام امور ممالکتی و اساس وزارتخانه

ها لازمست باید بتصویب مجلس شورای ملی برسد .

اصل هفدهم - لوایح لازمه را در ایجاد قانونی یا تغییر و تکمیل و نسخ قوانین موجوده مجلس شورای ملی در موقع لزوم حاضر می نماید که با تصویب مجلس سنا به صحه همایونی رسانده بموقع اجراء گذارده شود .

اصل هیجدهم - تسویه امور مالیه جرح و تعدیل بودجه تغییر در وضع مالیات ها و رد قبول عوارض و فروعات همچنان ممیزهای جدیده که از طرف دولت اقدام خواهد شد به تصویب مجلس خواهند بود .

اصل نوزدهم - مجلس حق دارد برای اصلاح امور مالیاتی و تسهیل روابط حکومتی در تقسیم ایالات و ممالک ایران و تجدید حکومت ها پس از تصویب مجلس سنا اجراء آرای مصوبه را از اولیای دولت بخواهد .

اصل بیستم - بودجه هر يك از وزارتخانه ها باید در نیمه آخر هر سال از برای سال دیگر تمام شده پانزده روز قبل از عید نوروز حاضر باشد .

اصل بیست و یکم - هر گاه در قوانین اساسی وزارتخانه ها قانونی جدید یا تغییر و نسخ قوانین مقررده لازم شود بتصویب مجلس شورای ملی صورت خواهد گرفت اعم از اینکه لزوم آن امور از مجلس عنوان یا از طرف وزرای مسئول اظهار شده باشد .

اصل بیست و دوم - مواردی که قسمتی از عایدات یا دارائی دولت و مملکت منتقل یا فروخته می شود یا تغییری در حدود و ثغور مملکت لزوم پیدامی کند بتصویب مجلس شورای ملی خواهد بود .

اصل بیست و سوم - بدون تصویب مجلس شورای ملی امتیاز تشکیل کمپانی و شرکتهای عمومی از هر قبیل و بهر عنوان از طرف دولت داده نخواهد شد .

اصل بیست و چهارم - بستن عهدنامهها و مقاله نامهها اعطای امتیازات (انحصار) تجارتنی و صنعتی و فلاحتی و غیره اعم از اینکه طرف داخله باشد یا خارجه باید بتصویب مجلس شورای ملی برسد باستثنای عهدنامه هائی که استتار آنها صلاح دولت و ملت باشد .

اصل بیست و پنجم - استقراض دولتی بهر عنوان که باشد خواه از داخله خواه از خارجه با اطلاع و تصویب مجلس شورای ملی خواهد شد .

اصل بیست و ششم - ساختن راههای آهن یا شوسه خواه بخرج دولت خواه بخرج شرکت و کمپانی اعم از داخله و خارجه منوط بتصویب مجلس شورای ملی است .

اصل بیست و هفتم - مجلس در هر جانتقصی در قوانین و یا مسامحه در اجراء آن ملاحظه کند بوزیر مسئول در آن کار اخطار خواهد کرد و وزیر مزبور باید توضیحات لازمه را بدهد .

اصل بیست و هشتم - هرگاه وزیری برخلاف یکی

از قوانین موضوعه که بصدقه همایونی رسیده اند باشتباه کاری احکام کتبی یا شفاهی از پیشگاه مقدس ملو کانه صادر نماید و مستمسک مساهله وعدم مواظبت خود قرار دهد بحکم قانون مسئول ذات مقدس همایون خواهد بود

اصل بیست و نهم ط هر وزیری که در امری از امور مابق

قوانینی که بصدقه همایونی رسیده است از عهده جواب بر نیاید و معلوم شود که نقض قانون و تخلف از حدود مقرر کرده است مجلس عزل او را از پیشگاه همایونی مستمعی خواهد شد و بعد از وضوح خیانت در محکمه عدلیه دیگر بخدمت دولتی منصوب نخواهد شد.

اصل سی ام - مجلس شورای ملی حق دارد مستقیماً

هر وقت لازم بداند عریضه بتوسط هیئتی که مرکب از رئیس و شش نفر از اعضاء که طبقات شش گانه انتخاب کنند بعرض پیشگاه مقدس ملو کانه برساند وقت شرفیابی را باید بتوسط وزیر در بار از حضور مبارک استیذان نمود .

اصل سی و یکم - وزراء حق دارند در اجلاسات مجلس

شورای ملی حاضر شده و در جائی که برای آنها مقرر است نشسته مذاکرات مجلس را بشنوند و اگر لازم دانستند از رئیس مجلس اجازه نطق خواسته توضیحات لازمه را برای مذاکره و مذاقه امور بدهند .

در اظهار مطالب بمجلس شورای ملی

اصل سی دوم - هر کس از افراد ناس میتواند عرض

حال با ایرادات یا شکایات خود را کتبا بدفتر خانه عرایض مجلس عرضه بدارد اگر مطلب راجع بخود مجلس باشد جواب کافی باو خواهد داد و چنانچه مطلب راجع بیکمی از وزارتخانه ها است بدان وزارتخانه خواهد فرستاد که رسیدگی نمایند و جواب مکفی بدهند .

اصل سی سوم - قوانین جدیدی که محل حاجت باشد در

وزارتخانه های مسئول انشاء و تنقیح یافته بتوسط وزراء مسئول با از طرف صدر اعظم بمجلس شورای ملی اظهار خواهد شد و پس از تصویب مجلس بصدقه همایونی موشخ گشته بموقع اجرا گذاشته میشود .

اصل سی و چهارم - رئیس مجلس میتواند بر حسب

لزوم شخصاً یا بخواهش ده نفر از اعضاء مجلس یا وزیری اجلاسی مجرمانه بدون حضور روزنامه نویس و تماشاچی یا انجمنی مجرمانه مرکب از عده منتخبی از اعضاء مجلس تشکیل بدهد که سایر اعضاء مجلس حق حضور در آن نداشته باشند لیکن نتیجه مذاکرات انجمن مجرمانه وقتی مجری تواند شد که در مجلس مجرمانه با حضور سه ربع از منتخبین مطرح مذاکره شده با کثرت آراء قبول شود اگر مطلب در مذاکرات انجمن مجرمانه قبول نشد در مجلس عنوان نخواهد شد و مسکوت عنه خواهد ماند

اصل سی و پنجم - اگر مجلس محرمانه به تقاضای رئیس مجلس بوده است حق دارد هر مقدار از مذاکرات را که صلاح بدانند با اطلاع عموم برساند لکن اگر مجلس محرمانه به تقاضای وزیر بوده است افشای مذاکرات موقوف به اجازه آن وزیر است .

اصل سی و هشتم - هر يك از وزراء میتواند مطلبی را که بمجلس اظهار کرده در هر درجه از مباحثه که باشد استر داد کند مگر اینکه اظهار ایشان بتقاضای مجلس بوده باشد در این صورت استر داد مطلب موقوف موافقت مجلس است .

اصل سی و نهم - هر گاه لایحه وزیرى موقع قبول نیافت منظم بملاحظات مجلس عودت داده میشود وزیر مسئول پس از رد یا قبول ایرادات بمجلس میتواند لایحه مزبوره را در ثانی بمجلس اظهار بداد

اصل سی و هشتم - اعضاء مجلس شورای ملی باید رد یا قبول مطالب را صریح و واضح اظهار بدارند و احدی حق ندارد ایشان را تحویص یا تهدید در دادن رأی خود نماید اظهار رد و قبول اعضاء مجلس باید بقمی باشد که روزنامه نویس و تماشاچی هم بتوانند ادراك کند یعنی باید آن اظهار بعلامت ظاهری باشد از قبیل اوراق کبود و سفید و امثال آن .

عنوان مطالب از طرف مجلس

اصل سی و نهم - هر وقت مطلبی از طرف یکی از اعضاء مجلس عنوان شد فقط وقتی مطرح مذاکره خواهد شد که اقلاً پانزده نفر از اعضاء مجلس آن مذاکره مطلب را تصویب نمایند در این صورت آن عنوان کتباً بر رئیس مجلس تقدیم میشود رئیس مجلس حق دارد که آن لایحه را بدو در انجمن تحقیق مطرح مذاقه قرار بدهد .

اصل چهلیم - در موقع مذاکره و مذاقه لایحه مذکور

در اصل سی و نهم چه در مجلس و چه در انجمن اگر لایحه مزبور راجع بیکى از وزراء مسئول باشد مجلس باید بوزیر مسئول اطلاع داده که اگر بشود شخصاً الا معاون او بمجلس حاضر شده مذاکرات در حضور وزیر یا معاون او بشود .

سواد لایحه و منضمات آنرا باید قبل از وقت ازده روز الی یکماه باستثنای مطالب فوری از برای وزیر مسئول فرستاده باشند همچنان روز مذاکره باید قبل از وقت معلوم باشد س از مذاقه مطلب با حضور وزیر مسئول در صورت تصویب مجلس با اکثریت آراء رسماً لایحه نگاشته بوزیر مسئول داده خواهد شد که اقدامات مقتضیه را معمول دارد .

اصل چهل و یکم - هر گاه وزیر مسئول در مطلب معنون

از طرف مجلس مصلحتی همراه نشد باید معاذیر خود را توجیه

و مجلس را متقاعد کند .

اصل چهل و دوم - در هر امری که مجلس شورای ملی

از وزیر و مسئولی توضیح بخواهد آنوزیر ناگزیر از جواب است این جواب نباید بدون عذر موجه و بیرون از اندازه اقتضا بعهده تاخیر بیفتد مگر مطالب محرمانه که مستور بودن آن در مدت معینی صلاح دولت و ملت باشد ولی بعد از انقضای مدت معین وزیر مسئول مکلف است که همان مطلب را در مجلس ابراز نماید .

در شرایط تشکیل مجلس سنا

اصل چهل و سوم - مجلس دیگری بعنوان سنا مرکب از

۶۰ نفر اعضاء تشکیل می یابد که اجلاس آن بعد از تشکیل مقارن اجلاس مجلس شورای ملی خواهد بود .

اصل چهل و چهارم - نظامنامه های مجلس سنا باید بتصویب

مجلس شورای ملی برسد .

اصل چهل و پنجم - اعضاء این مجلس از اشخاص خبیر

و بصیر و متدین و محترم مملکت منتخب می شوند سی نفر از طرف قرین الشرف اعلیحضرت همایونی استقرار می یابند و سی نفر از طرف ملت پانزده نفر بانتخاب اهالی تهران و پانزده نفر بانتخاب اهالی ولایات .

اصل چهل و ششم - پس از انعقاد سنا تمام امور باید

بتصویب هر دو مجلس باشد اگر آن امور در سنا یا از طرف هیئت وزراء عنوان شده باشد .

باید اول در مجلس سنا تنقیح و تصحیح شده با کثرت آراء قبول و بعد به تصویب مجلس شورای ملی برسند ولی اموری که در مجلس شورای ملی عنوان میشود بر عکس از این مجلس بمجلس سنا خواهد رفت مگر امور مالیه که مخصوص بمجلس شورای ملی خواهد بود و قرار داد مجلس در امور مذکور به اطلاع مجلس سنا خواهد رسید که مجلس مزبور ملاحظات خود را بمجلس ملی اظهار نماید ولیکن مجلس ملی مختار است ملاحظات مجلس سنا را بعد از مذاقه لازمه قبول یا رد نماید .

اصل چهل و هفتم مادام که مجلس سنا منعقد نشده فقط

امور بعد از تصویب مجلس شورای ملی بصفحه همایونی موشح و بموقع اجرا گذارده خواهد شد .

اصل چهل و هشتم هر گاه مطلبی که از طرف وزیری

پس از تنقیح و تصحیح در مجلس سنا بمجلس شورای ملی رجوع می شود قبول نیافت در صورت اهمیت مجلس ثالثی مرکب از اعضاء مجلس سنا و مجلس شورای ملی به حکم انتخاب اعضاء در مجلس و بالسویه تشکیل یافته در ماده متنازع فیها رسیدگی میکند نتیجه رأی این مجلس را در شورای ملی قرائت میکنند

اگر موافقت دست داد فیها و الا شرح مطلب را بعرض حضور
 ملوکانه میرساند هر گاه رأی مجلس شورای ملی را
 تصدیق فرمودند مجری میشود و اگر تصدیق نفرمودند
 امر به تجدید مذاکره و مذاقه خواهند فرمود و اگر
 باز اتفاق آراء حاصل نشد و مجلس سنا با اکثریت دوثلث
 آراء انفصال مجلس شورای ملی را تصویب نمودند و هیئت
 وزراء هم جداگانه انفصال مجلس شورای ملی را تصویب نمودند
 فرمان همایونی بانفصال مجلس شورای ملی صادر میشود و
 اعلیحضرت همایونی در همان فرمان حکم به تجدید انتخاب
 میفرمایند و مردم حق خواهند داشت منتخبین سابق را مجدداً
 انتخاب کنند.

اصل چهل و نهم منتخبین جدید تهران باید بفاصله يك
 ماه و منتخبین ولایات بفاصله سه ماه حاضر شوند و چون منتخبین
 دارالخلافه حاضر شدند مجلس افتتاح و مشغول کار خواهند
 شد لیکن در ماده متنازع فیها گفتگو نمیکنند تا منتخبین ولایات
 بر سند هر گاه مجلس جدید پس از حضور تمام اعضاء با اکثریت
 تام همان رأی سابق را امضاء کرد ذات مقدس همایونی آن
 رأی مجلس شورای ملی را تصویب فرموده امر با اجرا میفرمایند
 اصل پنجاهم در هر دوره انتخابیه که عبارت از دو سال
 است یکنوبت بیشتر امر بتجدید منتخبین نخواهد شد.
 اصل پنجاه و یکم مقرر آنکه سلاطین اعقاب و اخلاف

ما حفظ این حدود و اصول را که برای تشیید مبانی دولت و
 و تاکید اساس سلطنت و نگهبانی دستگاه معدلت و آسایش
 ملت بر قرار و مجری فرمودیم وظیفه سلطنت خود دانسته در
 عهده شناسند. فی شهر ذی قعدة الحرام ۱۳۲۴

هو الله تعالی

این قوانین اساسی مجلس شورای ملی و مجلس
 سنا که حاوی پنجاه و يك اصل است صحیح است

چهاردهم شهر ذی قعدة ۱۳۲۴

محل صحه همایونی

امضاء ولیعهد و امضاء مشیرالدوله

متمم

قانون اساسی

بسم الله الرحمن الرحيم

اصولی که برای تکمیل قوانین اساسیه مشروطیت دولت علیه ایران بر قانون اساسی که در تاریخ چهاردهم شهر ذی- القعدة الحرام يك هزار و سیصد و بیست و چهار بصدقه مرحوم مغفور شاهنشاه سعید مظفرالدین شاه قاجار نورالله مضجعه موشح شده اضافه میشود از قرار ذیل است .

کلیات

اصل اول - مذهب رسمی ایران اسلام و طبقه حقه جعفر اثنی عشریه است باید پادشاه ایران دارا و مروج این مذهب باشد .

اصل دوم - مجلس مقدس شورای ملی که بتوجه و تأیید حضرت امام عصر عجل الله فرجه و بذل مرحمت اعلی حضرت شاهنشاه است خلد الله سلطانه و مراقبت حجج اسلامیه کثر الله امثالهم و عامه ملت ایران تاسیس شده است باید در هیچ عصری

از اعصار مواد قانونیه آن مخالفتی با قواعد مقدسه اسلام و قوانین موضوعه حضرت خیر الانام صلی الله علیه و آله وسلم نداشته باشد و معین است که تشخیص مخالفت قوانین موضوعه با قواعد اسلامیه بر عهده علمای اعلام ادام الله برکات وجود هم بوده وهست لهندار سماً مقرر است در هر عصری از اعصار هیئتی که کمتر از پنج نفر نباشد از مجتهدین وفقهای متدینین که مطلع از مقتضیات زمان هم باشند باین طریق که علمای اعلام و حجج اسلام مرجع تقاید شیعه اسامی بیست نفر از علما که دارای صفات مذکوره باشند معرفی بمجلس شورای ملی بنمایند پنج نفر از آنها را یا بیشتر بمقتضای عصر اعضاء مجلس شورای ملی بالاتفاق یا بحکم قرعه تعیین نموده بسمت عضویت بشناسد تا موادی که در مجلس عنوان می شود بدقت مذاکره و غوررسی نموده هر يك از آن مواد معنونه که مخالفت با قواعد مقدسه اسلام داشته باشد طرح ورد نمایند که عنوان قانونیت پیدا نکند و رأی این هیئت علماء در این باب مطاع و متبع خواهد بود و این ماده تا زمان ظهور حضرت حجة عصر عجل الله فرجه تغییر پذیر نخواهد بود

اصل سوم - حدود مملکت ایران و ایالات و ولایات و بلوکات آن تغییر پذیر نیست مگر بموجب قانون .

اصل چهارم - پایتخت ایران طهرانست .

اصل پنجم - الوان رسمی بیرق ایران سبز و سفید

و سرخ و علامت شیروخورشید است .

اصل ششم - جان و مال اتباع خارجه مقیمین خاک ایران مأمون و محفوظ است مگر در مواردیکه قوانین مملکتی استثنا میکند

اصل هفتم - اساس مشروطیت جزئاً و کلاً تعطیل بردار نیست .

حقوق ملت ایران

اصل هشتم - اهالی مملکت ایران در مقابل قانون دولتی متساوی الحقوق خواهد بود .

اصل نهم - افراد مردم از حیث جان و مال و مسکن و شرف محفوظ و مصون از هر نوع تعرض هستند و متعرض احدی نمیتوان شد مگر بحکم و ترتیبی که قوانین مملکت معین مینماید .

اصل دهم - غیر از مواقع ارتکاب جنحه و جنایات و تصصیرات عمده هیچکس را نمیتوان فوراً دستگیر نمود مگر بحکم کتبی رئیس محکمه عدلیه بر طبق قانون و در آن صورت نیز باید گناه مقصر فوراً یا منتهی در ظرف بیست و چهار ساعت جاو اعلام و اشعار شود .

اصل یازدهم - هیچکس را نمیتوان از محکمه که باید در باره او حکم کند منصرف کرده مجبوراً به محکمه دیگر رجوع دهند .

اصل دوازدهم - حکم و اجرای هیچ مجازاتی نمیشود مگر بموجب قانون .

اصل سیزدهم - منزل و خانه هر کس در حفظ و امان است در هیچ مسکنی قهراً نمیتوان داخل شد مگر بحکم و ترتیبی که قانون مقرر نموده

اصل چهاردهم - هیچک از ایرانیان را نمیتوان نفی باد یا منع از اقامت در محلی یا مجبور باقامت محل معینی نمود مگر در مواردی که قانون تصریح میکند .

اصل پانزدهم - هیچ ملکی را از تصرف صاحب ملک نمیتوان بیرون کرد مگر با مجوز شرعی و آن نیز پس از تعیین و تأدیه قیمت عادلانه است

اصل شانزدهم - ضبط املاک و اموال مردم بعنوان مجازات و سیاست ممنوعست مگر بحکم قانون .

اصل هفدهم - سلب تسلیح مالکین و متصرفین از املاک و اموال متصرفه ایشان بهر عنوان که باشد ممنوعست مگر بحکم قانون .

اصل هیجدهم - تحصیل و تعالیم علوم و معارف و صنایع آزاد است مگر آنچه شرعاً ممنوع باشد .

اصل نوزدهم - تاسیس مدارس بهتخارج دولتی و ملتی و تحصیل اجباری باید مطابق قانون وزارت علوم و معارف مقرر شود و تمام مدارس و مکاتب باید در تحت ریاست عالی و

مراقبت وزارت علوم و معارف باشد .

اصل بیستم - عامه مطبوعات غیر از کتب ضلال و مواد مضره بدین مبین آزاد و متمیزی در آنها ممنوع است ولی هر گاه چیزی مخالف قانون مطبوعات در آنها مشاهده شود نشر دهنده یا نویسنده بر طبق قانون مطبوعات مجازات می شود اگر نویسنده معروف و سقیم ایران باشد ناشر و طابع و موزع از تعرض مصون هستند .

اصل بیست و یکم - انجمن ها و اجتماعاتی که مولد فتنه دینی و دنیوی و مغل بنظم نباشند در تمام مملکت آزاد است ولی مجتبعین با خود اسلحه نباید داشته باشند و ترتیبیاتی را که قانون در این خصوص مقرر می کند باید متابعت نمایند اجتماعات در شوارع و میدانهای عمومی هم باید تابع قوانین نظمی باشند .

اصل بیست و دوم - مراسلات پستی کلیتاً محفوظ و از ضبط و کشف مصون است مگر در مواردی که قانون استثناء میکند .

اصل بیست و سوم - افشاء یا توقیف مخابرات تگرافی بدون اجازه صاحب تلگراف ممنوع است مگر در مواردی که قانون معین می کند .

اصل بیست و چهارم - اتباع خارجه میتوانند قبول تبعیت ایران را بنمایند قبول و بقای آنها بر تبعیت و خلع آنها از تبعیت بموجب قانون جدا گانه است .

اصل بیست و پنجم - تعرض بمأمورین دیوانی در تقصیرات راجع بمشاغل آنها محتاج به تحصیل اجازه نیست مگر در حق وزراء که رعایت قوانین مخصوصه در این باب باید بشود .

قوای مملکت

اصل بیست و ششم - قوای مملکت ناشی از ملت است طریقه استعمال آن قوارا قانون اساسی معین مینماید .

اصل بیست و هفتم - قوای مملکت بسه شعبه تقسیم میشود

اول - قوه مقننه که مخصوص است بوضع و تهنید قوانین و این قوه ناشی میشود از اعلیحضرت شاهنشاهی و مجلس شورای ملی و مجلس سنا و هر یک از این سه منشأ حق انشاء قانون را دارد ولی استقرار آن موقوف است بعدم مخالفت با موازین شرعیه و تصویب مجلسین و توشیح بصفحه همایونی لکن وضع و تصریح قوانین راجعه بدخل و خرج مملکت از مختصات مجلس شورای ملی است .

شرح و تفسیر قوانین از وظایف مختصه مجلس شورای ملی است .

دوم - قوه قضائیه و حکمیه که عبارت است از تمیز حقوق این قوه مخصوص است بمحاکم شرعیه در شرعیات و بمحاکم عدلیه در عرفیات .

سوم - قوه اجرائیه که مخصوص پادشاه است یعنی قوانین

واحكام بتوسط وزراء و مامورين دولت بنام تاهي اعليحضرت
 هايوني اجرا ميشود بترتيمي كه قانون معين مي كند .
 اصل بيست و هشتم - قواي ثلاثه مزبوره هميشه از يكديگر
 ممتاز و منفصل خواهد بود .

اصل بيست و نهم - منافع مخصوصه هرايالت و ولايت
 و بلوك به تصويب انجمنهاي ايالتي و ولايتي بموجب قواي منصوصه
 آن مرتب و تسويه ميشود .

حقوق اعضاء مجلسين

اصل سي ام - و كلای مجلس شورای ملی و مجلس سنا
 از طرف تمام ملت و كالت دارند نه فقط از طرف طبقات مردم
 يا ايالات و ولايات و بلوكاتي كه آنها را انتخاب نموده اند .
اصل سي و يكم - يك نفر نمی تواند در زمان واحد عضویت
 هر دو مجلس را دارا باشد .

اصل سي و دوم - چنانكه يكي از و كلا در ادارات دولتي
 موظفاً مستخدم بشود از عضویت مجلس منفصل ميشود و مجدداً
 عضویت او را در مجلس موقوف باستعفاي از شغل دولتي و انتخاب
 از طرف ملت خواهد بود .

اصل سي سوم - هريك از مجلسين حق تحقيق و نفعي
 در هر امري از امور مملكتي دارند .

اصل سي و چهارم - مذاكرات مجلس سنا در مدت انفصال
 مجلس شورای ملی بی نتیجه است

حقوق سلطنت ايران

اصل سي و پنجم - سلطنت و ديده ايست كه بموهبت الهی
 از طرف ملت بشخص پادشاه مفوض شده .
اصل سي و ششم - سلطنت مشروطه ايران در شخص

اعليحضرت شاهشاهی السلطان محمد علي شاه قاجار ادام الله
 سلطنته و اعقاب ايشان نسلاً بعد نسل برقرار خواهد بود .
اصل سي و هفتم - ولايت عهد در صورت تعداد اولاد

به پسر اكبر پادشاه كه مادرش ايراني الاصل و شاهزاده باشد
 ميرسد و در صورتيكه برای پادشاه اولاد ذكور نباشد اكبر
 خاندان سلطنت با رعايت الاقرب فالاقرب برتبه ولايتعهد نایل
 ميشود و هر گاه در صورت مفروضه فوق اولاد ذكوري برای پادشاه
 بوجود آيد حقاً ولايتعهد باو خواهد رسيد .

اصل سي و هشتم - در موقع انتقال سلطنت وليعهد وقتي
 ميتواند شخصاً امور سلطنت را متصدی شود كه سن او بهيچده
 سال بالغ باشد چنانچه باين سن نرسيده باشد باتصويب هيئت
 مجتمعه مجلس شورای ملی و مجلس سنا نايب السلطنه برای
 او انتخاب خواهد شد تا هيچده سالگی را بالغ شود .

اصل سي و نهم - هيچ پادشاهی بر تخت سلطنت نمیتواند

جلوس کند مگر اینکه قبل از تاجگذاری در مجلس شورای ملی حاضر شود با حضور اعضای مجلس شورای ملی و مجلس سنا و هیئت وزراء بقرار ذیل قسم یاد نماید :

من خداوند قادر متعال را گواه گرفته بکلام الله مجید و بآنچه نزد خدا محترم است قسم یاد می کنم که تمام هم خود را مصروف حفظ استقلال ایران نموده حدود مملکت و حقوق ملت را محفوظ و محروس بدارم قانون اساسی مشروطیت ایران را نگهبان و برطبق آن و قوانین مقررده سلطنت نمایم و در ترویج مذهب جعفری اثنی عشری سعی و کوشش نمایم و در تمام اعمال و افعال خداوند عزشانه را حاضر و ناظر دانسته منظوری جز سعادت و عظمت دولت و ملت ایران نداشته باشم و از خداوند مستعان در خدمت بترقی ایران توفیق میطلبم و از ارواح طیبه اولیای اسلام استمداد می کنم .

اصل چهارم - همین طور شخصی که بنیاسیت سلطنت منتخب می شود نمیتواند متصدی این امر شود مگر اینکه قسم مزبور فوق را یاد نموده باشد .

اصل پنجم و یکم - در موقع رحلت پادشاه مجلس شورای ملی و مجلس سنا لزوماً منعقد خواهد شد و انعقاد مجلسین زیاده از ده روز بعد از فوت پادشاه نباید به تعویق بیفتد .

اصل ششم و دوم - هر گاه دوره و کالت و کلای هر دو یا یکی از مجلسین در زمان حیوة پادشاه منقضی شده باشد و

و کلا جدید در موقع رحلت پادشاه هنوز معین نشده باشند و کلا سابق حاضر و مجلسین منعقد میشود .

اصل هفتم و سوم - شخص پادشاه نمیتواند بدون تصویب و رضای مجلس شورای ملی و مجلس سنا متصدی امور مملکت دیگری شود .

اصل هشتم و چهارم - شخص پادشاه از مسؤلیت مبری است وزراء دولت در هر گونه امور مسئول مجلسین هستند .

اصل نهم و پنجم کلیه قوانین و دستخطهای پادشاه در امور مملکتی وقتی اجرائی میشود که بامضای وزیر مسئول رسیده باشد و مسئول صحت بدلول آن فرمان و دست خط همان وزیر است .

اصل دهم و ششم - عزل و نصب وزراء بموجب فرمان همایون پادشاه است

اصل یازدهم و هفتم - اعطای درجات نظامی و نشان و امتیازات افتخاری بامراعات قانون مختص شخص پادشاه است اصل دهم و هشتم - انتخاب مامورین رئیسه دوائر دولتی از داخله و خارجه باتصویب وزیرمسئول از حقوق پادشاه است مگر در مواقعی که قانون استثناء نموده باشد ولی تعیین سایر مامورین راجع به پادشاه نیست مگر در مواردی که قانون تصریح میکند .

اصل پنجم و نهم - صدور فرامین و احکام برای اجرای قوانین از حقوق پادشاه است بدون اینکه هرگز اجرای آن قوانین تعویق یا توقیف نماید .

اصل پنجاهم - فرمانفرمایی کس قشون بری و بحری یا شخص پادشاه است .

اصل پنجاه و یکم - اعلان جنگ و عقد صلح با پادشاه است

اصل پنجاه و دوم - عهدنامه هائی که مطابق اصل بیست و چهارم قانون اساسی مورخه چهاردهم ذیحجه يك هزار و سیصد و بیست و چهار استتار آنها لازم باشد بعد از رفع محظوظ همینکه منافع و امنیت مملکتی اقتصاد نمود با توضیحات لازمه باید از طرف پادشاه بمجلس شورای ملی و سنا اظهار شود

اصل پنجاه سوم - فصول مخفیة هیچ عهد نامه مبطل فصول آشکار آن عهد نامه نخواهد بود

اصل پنجاه و چهارم - پادشاه میتواند مجلس مجئس شورای ملی و سنا را بطور فوق العاده امر بانعقاد فرماید

اصل پنجاه و پنجم - ضرب سکه با موقیت قانون پادشاه است

اصل پنجاه و ششم - مخارج و مصارف دستگاه سلطنتی باید قانونا معین باشد

اصل پنجاه و هفتم - اختیارات و اقتدارات سلطنتی فقط همان است که در قوانین مشروطیت حاضر تصریح شده

راجع بوزراء

اصل پنجاه و هشتم - هیچکس نمیتواند بمقام وزارت برسد مگر آنکه مسلمانان و ایرانی الاصل و تبعه ایران باشد

اصل پنجاه و نهم - شاهزادگان طبقه اولی یعنی پسر و برادر و عوی پادشاه عصر نمی توانند بوزارت منتخب شوند

اصل شصتم - وزراء مسئول مجلسین هستند و در هر مورد که از طرف یکی از مجلسین احضار شوند باید حاضر گردند و نسبت باموریکه محول بانهاست حدود مسئولیت خود را منظور دادند

اصل شصت و یکم - وزراء علاوه بر اینکه به تنهایی مسئول مشاغل مختصه وزارت خود هستند بهیئت اتفاق نیز در کلیات امور در مقابل مجلسین مسئول و ضامن اعمال یکدیگرند

اصل شصت و دوم - عده وزراء را رابر حسب اقتضاء قانون معین خواهد کرد

اصل شصت و سوم - لقب وزارت افتخاری بکلی موقوف است

اصل شصت و چهارم - وزراء نمی توانند احکام شفاهی یا کتبی پادشاه را مستمسک قرارداده سلب مسئولیت از خودشان

نمایند .

اصل شصت و پنجم - مجلس شورای ملی یا سنا میتوانند
وزراء را در تحت مؤاخذه و محاکمه در آورند .

اصل شصت و هشتم - مسئولیت وزراء و سیاستی را که
راجع بآنها میشود قانون معین خواهد نمود .

اصل شصت و هفتم - در صورتیکه مجلس شورای ملی یا
مجلس سنا با کثرت تامه عدم رضایت خود را از هیئت وزراء یا
وزیری اظهار نمایند آن هیئت بسا آن وزیر از مقام وزارت
منعزل میشود .

اصل شصت و هشتم - وزراء موظفانمی توانند خدمت
دیگر غیر از شغل خودشان در عهده گیرند .

اصل شصت و نهم - مجلس شورای ملی یا مجلس سنا
تقسیر وزراء را در محضر دیوانخانه تمیز عنوان خواهند نمود
دیوان خانه مزبوره با حضور تمام اعضاء مجلس محاکمات دائره
خود محاکمه خواهد کرد مگر وقتیکه بموجب قانون اتهام و
اقامه دعوی از دائره ادارات دولتی مرجوعه بشخص وزیر خارج
و راجع بخود وزیر باشد

تنبیه - مادامیکه محکمه تمیز تشکیل نیافته است هیئتی
منتخب از اعضاء مجلسین پنده متساوی نایب مناب محکمه تمیز
خواهد شد .

اصل هفتادم - تعیین تقصیر و مجازات وارده بر وزراء

در موقعی که مورد اتهام مجلس شورای ملی یا مجلس سنا
شوند ویا در امور اداره خود دچار اتهامات شخصی مدعیان
گردند منوط بقانون مخصوص خواهد بود .

اقتدارات محاکمات

اصل هفتاد و یکم - دیوان عدالت عظمی و محاکم عدلیه

مرجع رسمی تظلمات عمومی هستند و قضاوت در امور شرعیه
باعدول مجتهدین جامع الشرايط است .

اصل هفتاد و دوم - منازعات راجعه بحقوق سیاسیه مربوط

بمحاکم عدلیه است مگر در مواقعی که قانون استثنا نماید .

اصل هفتاد و سوم - تعیین محاکم عرفیه منوط بحکم

نانون است و کسی نمیتواند بهیچ اسم و رسم محکمه بر خلاف
مقررات قانون تشکیل نماید .

اصل هفتاد و چهارم - هیچ محکمه ممکن نیست منعقد

گردد مگر بحکم قانون .

اصل هفتاد و پنجم - در تمام مملکت فقط يك دیوان

خانه تمیز برای امور عرفیه دایر خواهد بود آنهم در شهر
پایتخت و این دیوان خانه تمیز در هیچ محاکمه ابتداء رسیدگی
نمی کند مگر در محاکماتیکه راجع بوزراء باشد .

اصل هفتاد و ششم - انعقاد کلیه محاکمات علنی است

مگر آنکه علنی بودن آن منحل نظم یا منافی عصمت باشد در این

صورت لزوم اخفارا محکمه اعلان مینماید .

اصل هفتاد و هفتم - در ماده تقصیرات سیاسیة و مطبوعات چنانچه مجرمانه بودن مجاکمه صلاح باشد باید باتفاق آراء جمیع اعضاء محکمه بشوند .

اصل هشتاد هشتم - احکام صادره از مجاکم باید مدلل و موجه و محتوی فصول قانونیه که بر طبق آنها حکم صادر شد است بوده و علما قرائت شود .

اصل هشتاد و نهم - در مواد تقصیرات سیاسیة و مطبوعات هیئت منصفین در مجاکم حاضر خواهند بود .

اصل هشتادم - روسا و اعضاء محاکمه عدلیه بترتیبی که قانون عدلیه معین میکند منتخب و به موجب فرمان همایونی منصوب می شود

اصل هشتاد یکم - هیچ حاکم محکمه عدلیه را نمی توان از شغل خود موقتا یا دائما بدون مجاکمه و ثبوت تقصیر تغیر داد مگر اینکه خودش استعفا نماید .

اصل هشتاد و دوم - تبدیل ماموریت حاکم محکمه عدلیه ممکن نمیشود مگر برضای او .

اصل هشتاد و سوم - تعیین شخص مدعی عموم باتصویب حاکم شرع در عهده پادشاه است .

اصل هشتاد و چهارم - مقرری اعضاء محاکمه عدلیه به موجب قانون معین خواهد شد .

اصل هشتاد و پنجم - روسای محاکمه عدلیه نمی توانند قبول خدمات موظفه دولتی را بنمایند مگر این که آن خدمات را مجاناً بر عهده گیرند و مخالف قانون هم نباشد .

اصل هشتاد و ششم - در هر کرسی ایالتی یک محکمه استیناف برای امور عدلیه مقرر خواهد شد به ترتیبی که در قوانین عدلیه مصرح است

اصل هشتاد و هفتم - محاکم نظامی موافق قوانین اصل هشتاد و هشتم - حکمیت منازعه در حدود ادارات

و مشاغل دولتی بموجب مقررات قانون بمحکمه تمیز راجع است مخصوصاً در تمام مملکت تأسیس خواهد شد .

اصل هشتاد و نهم - دیوانه خانه عدلیه و محکمه ها وقتی احکام و نظامنامه های عمومی و ایالتی و ولایتی و بلدی را مجری خواهند داشت که آنها مطابق قانون باشند .

در خصوص انجمنهای ایالتی و ولایتی

اصل نودم - در تمام ممالک محروسه انجمنهای ایالتی و ولایتی بموجب نظامنامه مخصوص مرتب میشود و قوانین اساسیه آن انجمنها از این قرار است .

اصل نود یکم - اعضاء انجمنها ایالتی و ولایتی بلا

واسطه از طرف اهالی انتخاب میشوند مطابق نظامنامه اجمنهای ایالتی و ولایتی .

اصل نود و دوم - اجمنهای ایالتی و ولایتی نظارت تامه در اصلاحات راجعه بمنافع عامه دارند با رعایت حدود قوانین مقرره اصل نود و سوم - صورت خرج و دخل ایالات و ولایات از هر قبیل به توسط انچمن های ایالتی و ولایتی طبع و نشر میشود

در خصوص مالیه

اصل نود و چهارم - هیچ قسم مالیات برقرار نمیشود مگر بحکم قانون .

اصل نود و پنجم - مواردی را که ازدادن مالیات معاف توانند شد قانون مشخص خواهد نمود .

اصل نود و ششم - میزان مالیات را همه ساله مجلس شورای ملی با کثرت تصویب و معین خواهد نمود .

اصل نود و هفتم - در مواد مالیاتی هیچ تفاوت و امتیازی فیما بین افراد ملت گذارده نخواهد شد .

اصل نود و هشتم - تخفیف و معافیت از مالیات منوط به قانون مخصوص است .

اصل نود و نهم - غیر از مواقعی که قانون صراحتاً مستثنی میدارد بهیچ عنوان از اهالی چیزی مطالبه نمی شود

مگر باسم مالیات مملکتی و ایالتی و ولایتی و بلدی .
اصل صدم - هیچ مرسوم و انعامی بخزینہ دولت حواله

نمی شود مگر بموجب قانون .
اصل صد و یکم - اعضای دیوان محاسبات را مجلس شورای ملی برای مدتیکه بموجب قانون مقرر میشود تعیین خواهد نمود .

اصل صد و دوم - دیوان محاسبات مأمور بمعاینه و تفکیک محاسبات اداره مالیه و تفریق حساب کلیه محاسبین خزانه است و مخصوصاً مواظب است که هیچیک از فقرات متخرج معینه در بسودجه از میزان مقرر تجاوز ننموده تغییر و تبدیل ننماید و هر وجهی در محل خود بمصرف برسد و همچنین معاینه و تفکیک محاسبه مختلفه کلیه ادارات دولتی را نموده اوراق سند خرج محاسبات را جمع آوری خواهد کرد و صورت کلیه محاسبات و مملکتی را باید بانضمام ملاحظات خود تسلیم مجلس شورای ملی نماید .

اصل صد و سوم - ترتیب و تنظیم اداره دیوان بموجب قانون است

قشون

اصل صد و چهارم - ترتیب گرفتن قشون را قانون معین می نماید تکالیف و حقوق اهل نظام و ترقی در مناصب بموجب قانون است .

اصل صد و پنجم - مخارج نظامی هر ساله از طرف
 مجلس شورای ملی تصویب میشود
 اصل صد و ششم - هیچ قشون نظامی خارجه بخدمت
 دولت قبول نمیشود و در نقطه از نقاط مملکت نمیتواند اقامت
 و یا عبور کند مگر بموجب قانون *
 اصل صد و هفتم - حقوق و مناصب و شئون اهل نظام
 سلب نمی شود مگر بموجب قانون *

پایان

مواد دهمت خط مبارک همایونی

بسمه تبارک و تعالی

متمم نظامنامه اساسی ملاحظه شد تماماً صحیح است
 شخص همایون ما انشاء الله حافظ و ناظر کلیه آن خواهیم بود
 اعقاب و اولاد ما هم انشاء الله مقوی این اصول
 و اساس مقدس خواهند بود ۲۹ شعبان
 قوی نیل ۱۳۲۵ در قصر سلطنتی تهران

قانون انتخابات مجلس شورای ملی فصل اول

ماده ۱- عده نمایندگان ملت برای مجلس شورای ملی
 در مملکت یکصد و سی و شش نفر است

ماده ۲- تقسیم نمایندگان ملت نسبت بجمعیت تخمینی
 ولایات از قرار شرح جدولی است که در آخر کتاب منضم شده

ماده ۳- انتخابات نمایندگان مجلس شورای ملی در کلیه
 مملکت ایران بطور یکدرجه و مستقیم است *

ماده ۴- انتخابات نمایندگان با کثرت نسبی است *

ماده ۵- در صورت تساوی آراء بین دو یا چند نفر هر
 عده که محل حاجت باشد بحکم قرعه معین میشود.

ماده ۶- در محلهائی که موافق تقسیم انتخابات حق انتخاب
 یکنفر نماینده دارند انتخاب فردی عمل میشود در محلهائی
 که بیش از یکنفر نماینده باید انتخاب نمایند انتخاب جمعی
 خواهد بود.

توضیح - مراد از انتخاب جمعی آنستکه هر يك از انتخاب
 کنندگان در ورقه بعده مجموع انتخاب شوندگان آن محل اسامی
 اشخاص مینویسند و مراد از انتخاب فردی آنست که هر يك از
 انتخاب کنندگان در ورقه رأی اسم يك شخص مینویسند

ماده ۷- هر يك از انتخاب كنندگان مجبور نيستند نماينده خود را از ساكنين محل خود انتخاب كنند
 ماده ۸- هر يك از انتخاب كنندگان زياده بر يك مرتبه حق رأی دادن ندارند مگر در صورتيكه تجديد انتخابات لازم شود .

فصل دوم

شرایط انتخاب کنندگان

ماده ۹- انتخاب کنندگان بايد دارای شرایط زیر باشند
 اول - تبعه ايران باشند - دويم لاقبل بيست سال داشته باشند - سوم در حوضه انتخابيه متوطن يالاقبل از ششماه قبل از از موقع انتخاب در آنجا ساكن باشند .
 ماده ۱۰- کسانی که از حق انتخاب کردن محرومند
 اول نسوان - دوم کسانی که خارج از رشد و آنها که در تحت قیمومیت شرعی هستند - سوم تبعه خارجه - چهارم اشخاصی که خروجشان از دین حنیف اسلام در حضور یکی از حکام شرع جامع الشرايط بشبوت رسیده باشد - پنجم اشخاصی که کمتر از بیست سال دارند - ششم ورشکستگان بتقصیر - هفتم متکدیان و اشخاصی که بوسایل بی شرفانه تحصیل معاش مینمایند - هشتم مرتکبین قتل و سرقت و سایر مقصرینی که مستوجب حدود قانونی اسلامی شده اند - نهم مقصرین سیاسی که برضد اساس حکومت

ملی و استقلال مملکت قیام و اقدام کرده اند
 ماده ۱۱- کسانی که بواسطه شغل و مقام خود از انتخاب کردن محرومند .

اول اهل نظام بری و بحری بااستثنای صاحب منصبان افتخای - و صاحب منصبان واجزاء امنیه درمحل و نظمی خدمت .

فصل سوم

شرایط انتخاب شوندگان

ماده ۱۲- انتخاب شوندگان بايد دارای صفات ذیل باشند .
 اول متدین بدین حضرت محمد بن عبدالله صلی الله علیه وآله باشند مگر اهل دیانت از نمایندگان ملل متنوعه (مسیحی و زردشتی و کلیمی) دوم تبعه ايران باشند - سوم خط و سواد فارسی باندازه کافی داشته باشند - چهارم درمحل انتخاب معروف باشند - پنجم سن ایشان کمتر از سی و زياده از هفتاد سال نباشد - ششم معروف بامانت و درستکاری باشند .

ماده ۱۳- اشخاصی که از انتخاب شدن محرومند

اول شاهزادگان بلافضل (ابناء و اخوان و اعمام پادشاه) - دوم نسوان - سوم تبعه خارجه - چهارم مستخدمین امنیه و نظمی و اهل نظام بری و بحری بااستثنای صاحب منصبان افتخاری پنجم - حکام کل و جزاء و معاونین ایشان در قلمرو و ماموریت خود .

ششم- مامورین مالیه در قلمرو و ماموریت خود.
 تبصره- سایر مستخدمین دولتی قابل انتخاب هستند بشرط
 آنکه پس از انتخاب برای مدت نمایندگی از شغل خود استعفاء
 دهند. هفتم ورشکستگان بتقصیر + هشتم مرتکبین قتل و سرقت
 و سایر مقصرینی که مستوجب حدود قانونی اسلامی شده اند.
نهم- متجاهرین بقسق و اشخاصی که فساد عقیده
دینی و خرویشان از دین حنیف اسلام در نزدیکی از
حکام شرع جامع شرایط ثابت و یا بشیاع رسیده باشد
 دهم- مقصرین سیاسی که برضد اساس حکومت ملی و استقلال
 مملکت قیام و اقدام کردند.

فصل چهارم

در تشکیل انجمن نظارت

ماده ۱۴- در مرکز هر حوزه انتخابیه مطابق صورتیکه
 در جدول منضم باین کتاب است حکومت محل بمحض وصول
 دستور وزارت داخله برای تعیین انجمن نظارت مرکزی ۲۴
 نفر از طبقات ۶ گانه (علماء اعیان + ملاکین تجار اصناف زارعین)
 و ۱۲ نفر از معتمدین محل که معروف بامانت و باسواد و دارای
 شرایط انتخاب نمودن باشند دعوت میکنند مدعوین در همان
 مجلس از میان خود یا خارج برای متحد و با کثرت نسبی ۹ نفر
 را برای عضویت انجمن تعیین نموده و ۹ نفر دیگر را نیز بعنوان
 عضو علی البدل از همان مدعوین انتخاب مینمایند.

در انتخاب مزبور حضور دوثلث مدعوین کافی خواهد بود
 در نقاطیکه يك یا چند طبقه از طبقات شش گانه وجود نداشته
 باشند از طبقه دیگر عده منظوره تکمیل خواهد شد
 تبصره ۱- حکومت محل باید بعد از وصول دستور وزارت
 داخله در ظرف پنج روز انجمن نظارت مرکزی را تشکیل داده اعضاء
 آنرا بوزارت داخله معرفی نماید.
 تبصره ۲- در محلهائیکه انجمن ایالتی یا ولایتی قانونا بر
 قرار است ۴ نفر از ۹ نفر اعضاء انجمن نظارت از اعضاء انجمن
 ایالتی یا ولایتی خواهند بود که بانتخاب خود انجمن ایالتی یا
 ولایتی انتخاب میشوند.

ماده ۱۵- اعضاء انجمن نظارت پس از انتخاب بلافاصله
 در محل معینی جمع شده یک نفر رئیس و یک نفر نایب رئیس و
 لااقل چهار ممشی برای مخفی از مابین خود انتخاب خواهند کرد
 ماده ۱۶- انجمن نظارت مرکزی پس از تعیین هیئت عامله
 خود بلا تأخیر مطابق جدول هفتم قانون اقدام بتشکیل انجمن
 فرعی که متصدی ومسئول صحت انتخابات محل خود خواهند بود
 مینماید باین نحو که بوسیله حکومت مرکزی بحکام جزء دستور
 میدهد که مطابق ماده (چهاردهم) این قانون انجمن های فرعی
 انتخاب نمایند.

در نقاطی که حضور اهالی در انجمن های مرکزی یا فرعی
 برای شرکت در انتخابات متعسر است انجمن های مرکزی یا فرعی
 با موافقت حکومت محل ۹ نفر از معتمدین اهل محل را برای

تشکیل شعبه انجمن مرکزی یا فرعی معین میکنند.

تبصره - از نقاطی که تشکیل انجمنهای فرعی مطابق ماده ۱۴ مشکل باشد انجمنهای مرکزی با موافقت حکومت ۹ نفر از معتمدین اهل همان محل از برای تشکیل انجمن فرعی معین مینمایند.

ماده ۱۷ - انجمن نظارت بحوزه انتخابیه در تحت نظارت حاکم محل متصدی ومسئول صحت جریان انتخابات آن حوزه خواهند بود و انجمنهای مزبور غیر قابل تغییر و انحلال میباشد مگر در صورتی که اسباب تعطیل یا تعویق جریان انتخابات واقع گردید در این صورت حاکم محل مراتب را با دلائل کافی بوزارت داخله اطلاع داده پس از صدور امر وزارت داخله اقدام بتجدید انتخاب انجمن نظارت مینمایند.

ماده ۱۸ - هرگاه در حین جریانات انتخابات يك یا چند نفر از اعضاء انجمن نظارت از حضور در انجمن تعلق یا استتکاف بنماید مادامی که اکثریت باقی است جریان انتخابات تعقیب و بعضو مستتکف اخطار میشود چنانچه تا دو جلسه در استتکاف و تعلق باقی باشند حکومت بجای عضو مستتکف از اعضاء علی البدل يك یا چند نفر را برای عضویت انجمن بحکم قرعه در حضور اکثریت انجمن نظارت دعوت مینماید.

ماده ۱۹ - در صورتیکه اکثریت هیئت نظار از حضور در انجمن استتکاف نمایند یا پس از ختم انتخابات از دادن اعتبار نامه خودداری کنند حکومت محل علل و موجبات استتکاف

آنانرا تحقیق نموده اگر محظور قابل رفعی دارند مرتفع میسازد هرگاه با اینحال در استتکاف خود باقی باشند حکومت مراتب را فوراً بوزارت داخله اطلاع داده با حضور باقی اعضاء کسری عده را از اعضاء علی البدل دعوت مینماید که انجمن را تشکیل و انتخابات را ختم نمایند.

ماده ۲۰ - انجمن نظارت دو هفته بعد از انجام انتخابات حوزه انتخابیه متفرق میشوند.

فصل پنجم

کیفیت دادن تعرفه و گرفتن رأی

ماده ۲۱ - همینکه انجمن نظارت مرکزی تشکیل گردید و انجمنهای فرعی را معین نمود اعلانی مرتب نموده و بمناسبت اهمیت محل از پنج روزالی پانزده روز قبل از شروع با انتخابات بتوسط مامورین حکومت اعلان مزبور را در تمام حوزه انتخابیه اشاعه میدهد اعلان مزبور مطالب ذیل را حاوی خواهد بود
اول - محل و انعقاد انجمن و اوقاتی را که برای دادن تعرفه و اخذ رأی معین میشود.

دوم - شرایط انتخاب کنندگان و انتخاب شوندگان

ماده ۲۲ - اشخاصیکه شرایط انتخاب کردن را دارا هستند

اگر در ظرف مدتیکه انجمن نظارت بجهت گرفتن تعرفه معین نموده است تعرفه نگیرند در آن انتخابات حق ایشان ساقط است

ماده ۲۳- تعرفه که با انتخاب کنندگان داده میشود محتوی فقرات ذیل خواهد بود . اول نمره و تاریخ - دوم اسم دارنده تعرفه و اسم پدر او و شغل و منزل او . سوم مهر یا امضای اعضای انجمن نظارت .

ماده ۲۴- انجمن نظارت یا شعب آن تمام تعرفه هائی که میدهد بترتیب نمره در کتابچه مخصوصی ثبت میکند

ماده ۲۵- دادن رأی باید مخفی باشد و باین جهت دارنده تعرفه قبل از ورود بمجلس انتخاب اسم يك یا چند نفر منتخبین خود را مطابق عده که اعلان شده است روی کاغذ سفید بی نشان باید نوشته و پیچیده باخود داشته باشد .

ماده ۲۶- پس از حضور اعضای انجمن نظارت و افتتاح مجلس انتخاب در ساعتی که اعلان شده قبل از شروع بگرفتن اوراق رأی رئیس انجمن نظارت جعبه را که برای ضبط اوراق رأی معین شده است در حضور اعضای انجمن و حاضرین از انتخاب کنندگان باز نموده خالی بودن آنها را می نمایاند آنگاه در حضور جمع درب جعبه مختموم شده اوراق رأی از شکافی که فوق جعبه است انداخته میشود -

ماده ۲۷- انتخاب کنندگان پس از گرفتن تعرفه بلافاصله بدون اینکه از انجمن خارج شوند ورقه رأی خود را در حضور نظار در جعبه رأی انداخته تعرفه خود را به منشی انجمن میدهد .

که باطل نموده بصاحب آن مسترد دارد .

ماده ۲۸- در محلها یکه انتخاب در یکروز تمام نمیشود در ختام مجلس آنروز تمام اعضاء با احتیاطات لازمه جعبه و دفاتر راجع بانتخاب را بسته و محفوظ گذاشته مهر کرده روز بعد همان اعضا آنها باز میکنند .

ماده ۲۹- بعد از اعلان انجام انتخاب رئیس انجمن جعبه انتخاب را در حضور اعضاء و حاضرین از انتخاب کنندگان خالی نموده امر باستخراج آراء مینمایند .

ماده ۳۰- یکی از اعضاء اوراق انتخاب را شمرده و عده آنها را بعهده رأی دهندگانیکه نمره تعرفه آنها در کتابچه ثبت تعرفه نشان شده است تطبیق میکنند در صورت زیادتی اوراق رأی بعهده اوراق زایده از کلیه برداشته شده باطل میشود و نتیجه در صورت مجلس نوشته میشود .

ماده ۳۱- اوراق انتخاب را یکی از اعضا بصوت بلند يك يك خوانده بیگنفر دیگر از اعضاء میدهد و سه نفر دیگر از اعضاء اسامی را بترتیبی که خوانده میشود می نویسند .

ماده ۳۲- هر گاه در اوراق انتخاب زیاده یا کمتر از عده معینه اسامی نوشته باشند نقصی در امر انتخاب حاصل نخواهد شد در صورت اول آن عده اسامی که زیاد نوشته شده از آخر ورقه خوانده نمیشود .

ماده ۳۳- از اوراق رأی آنچه سفید یا لایقرء باشد

یا آنکه صحیحاً معرفی انتخاب شده را نکند یا امضا انتخاب کننده را داشته باشد یا بیش از یک وزن باشد محسوب نخواهد شد ولی عیناً ضمیمه صورت مجلس میشود .

ماده ۳۴ - بلا فاصله بعد از شماره و استخراج آراء رئیس نتیجه را بصوت بلند اعلام مینماید اوراق انتخاب را تاموقع انحلال انجمن نظارت محفوظ میدارند و در آن هنگام در محضر حکومت و حضور جمعی از وجوه محل اوراق مذکوره را معدوم میکنند به استثنای آن ها که در مواد قبل ذکر شد و باید ضمیمه صورت مجلس بشود .

ماده ۳۵ - در هر حوزه انتخابیه انجمنهای نظارت نقاط جزو صورت مجلس انتخابات خودشانرا با امضای اعضای انجمن رسانیده و به انجمن نظارت مرکزی حوزه انتخابیه میفرستند تا در آنجا با ملاحظه صورت مجلس های انتخابات کلیه نقاط مشترک آن حوزه تشخیص نماینده منتخب حوزه را بنمایند .

ماده ۳۶ - هر گاه بعضی از انجمنهای نظارت نقاط جزو صورت مجلس انتخابات خود را در مدتی که انجمن مرکزی برای آنها معین کرده با انجمن مزبور نفرستادند انجمن مرکزی انتخابات آن حوزه را خاتمه داده نتیجه را معین می کند ولی این امر مانع از حق شکایات رای دهندگان آن نقاط نخواهد بود

ماده ۳۷ - در هر یک حوزه انتخابیه که چندین نقطه آن در انتخابات شرکت دارند هر گاه بعضی از آن نقاط در

ماده ۴۷ - مخارج مسافرت نمایندگان را از محل انتخاب الی طهران ذهاباً و ایاباً از قرار فرسخی پنج ریال دولت ادا می کند مخارج لازمه متعلقه با انتخابات طبق حواله وزارت داخله فوراً دولت میپردازد .

فصل نهم

مواد مختلفه

ماده ۴۸ - همین که نصف بعلاوه یک نفر از نمایندگان ملت در تهران حاضر شوند مجلس شورای ملی افتتاح مییابد و رای ایشان با کثرت مطلق اعتبار و مجری است .

ماده ۴۹ - نمایندگان که بتصویب مجلس شورای ملی انتخاب میشوند باید مهربی یا امضای اعضای انجمن نظارت و حکومت محل اعتبار نامه در دست داشته تسلیم دفتر مجلس شورای ملی نمایند

ماده ۵۰ - مدت دوره تقنینیه دو سال شمسی است و ابتدای آن از روزی است که مجلس شورای ملی افتتاح میشود .

ماده ۵۱ - ماده ای که منتخبین اعتبار نامه نمایندگی نگرفته اند هر گاه یکی از ایشان فوت شود یا قبول نمایندگی ننمایند از بقیه منتخبین کسیکه نسبتاً حائز اکثریت است بنمایندگی معین میشود ولی پس از دریافت اعتبار نامه باید مطابق ماده ۵۲ همین قانون عمل شود .

ماده ۵۲ - هر گاه یکی از اعضای مجلس شورای ملی استعفا دهد یا فوت شود اگر بیش از سه ماه باخر دوره تقنینیه باقی باشد اهل محل بجای او انتخاب خواهند کرد ولی اگر اهل محل در ظرف سه ماه از زمان اخطار نماینده خود را انتخاب نکردند مجلس شورای ملی یک نفر را عوض نماینده مستعفی یا متوفی انتخاب میکنند

ماده ۵۳ - وزارت داخله مکلف است که پنجم ماه بآخر هر دوره تقنینیه مانده تهیه مقدمات و وسائل دوره بعد (از قبیل طبع و ارسال اوراق لازمه و انتخاب اعضای انجمنهای نظارت مرکزی و فرعی و شعبه و صدور حوالجات برای مخارج انتخابات و خرج سفر نمایندگان و غیره) شروع نماید بنحویکه روز اول سه ماه بخر آن دوره اعلان انتخابات از طرف نظارت در هر ایالت و ولایت منتشر شود.

یا آنکه
کننده ر
شد ولی

رئیس
تاموقع
در محله
را معد
و باید

جزوه
رسانید
تا در آ
مشترک

صورت
برای
انتخاب
این اه

آن در